

Sygn. akt I C 1821/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Irena Żarnowska-Sporysz

Protokolant: protokolant Anna Łachman

po rozpoznaniu w dniu 03 lipca 2014 r. w Krakowie

sprawy z powództwa **A. P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w K., K., Dyrektora Zakładu Karnego w W., R., N., T.**

o odszkodowanie

I. powództwo oddała;

II. zasądza od powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. przyznaje od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata M. K. kwotę 147 zł (w tym podatek Vat) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sygn. akt I C 1821/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 lipca 2014 r.

Powód A. P. w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa –Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Zakładu Karnego w W., Dyrektora Zakładu Karnego w N., Dyrektora Zakład Karnego w R., Dyrektora Zakład Karnego w T., Dyrektora Aresztu Śledczego w K. kwoty 420.000 zł. wraz ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że na dochodzoną kwotę składa się kwota 240 000 zł. z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną przebywaniem w złych warunkach w zakładach karnych oraz kwota 180 000 zł. tytułem odszkodowania za uszczerbek na zdrowiu i dalsze leczenie. Powód podał, że ma liczne problemy zdrowotne, wywołane przez przebywanie w złych warunkach więziennych. W ostatnim czasie ujawniła się u niego wada wzroku, wywołana przebywaniem w zbyt ciemnych pomieszczeniach z całkowicie lub w znacznej części ograniczonym dostępem światła naturalnego. Wskazał, że przebywał w pomieszczeniach oświetlanych światłem białym, które jest szkodliwe dla wzroku. We wszystkich zakładach karnych okna były zasłonięte, zaś kolejna dolegliwość, która ujawniła się w ostatnim czasie u niego to problemy z kręgosłupem, spowodowane brakiem odpowiednich warunków w miejscach przeznaczonych do spania lub odpoczynku. W większości zakładów karnych materace były stare i zużyte, a łóżka nierówne oraz niestabilne, pozbawione wszystkich sprężyn. Podał, iż cierpi na dyskopatię 4-5 kręgu lewoskrętną oraz częste bóle kręgosłupa, zaś badanie RTG kręgosłupa z dnia 09 marca

2012 r. wykazało u powoda w odcinku łądzwiowym kręgosłupa niewielkie prawowypukłe skrzywienie. Rozpoznano również pojedyncze drobne zaostżenia na przednich i bocznych krawędziach trzonów. Ponadto powód ma również problemy z palcami u stóp, wywołane brakiem odpowiednich drabinek przy piętrowych łózkach, co sprawiało, iż schodzenie z łóżka związane było ze skokiem z pewnej wysokości. Z pewnością nie bez wpływu na stan zdrowia powoda pozostawało obuwie w którym musiał chodzić w zakładach karnych, były to niedopasowane i stare buty otrzymywane przez niego z magazynu. Powód cierpi na bóle stawów kolanowych, stwierdzono konieczność zastosowania zastrzyków uzupełniających płyny w stawach. Powód podniósł również, że we wszystkich zakładach karnych, w których przebywał powód przebywał w celach dla osób palących, co było spowodowane brakiem miejsc w innych celach, a nadto był zmuszany do podpisania oświadczeń o tym, iż pali papierosy, choć w rzeczywistości powód nigdy nie palił i nie pali papierosów, źle znosi dym papierosowy, a przebywanie przez niego w takich pomieszczeniach wiązało się z bólami i zawrotami głowy oraz złym samopoczuciem, jak również przebywał w przeludnionych celach. Powód wskazał również, że wiele razy był osadzony na oddziałach terapeutycznych wraz z osobami upośledzonymi umysłowo i niebezpiecznymi, a przez to został narażony na ciągły stres, musiał pilnować współwięźniów lub też pomagać im. Nie pozostało to bez wpływu na stan jego psychiki, w szczególności wychodząc z zakładów karnych po odbyciu kary nie potrafił poradzić sobie w życiu na wolności, wielokrotnie szukał pomocy u psychiatrów w Szpitalu (...) w K. oraz przychodni osiedlowej.

Powód zaznaczył, że pomimo faktu, że faktycznie zdecydowana większość kar przez niego odbywanych została zakończona w latach 1989-2003, to ich negatywne skutki ujawniły się z największą mocą zarówno w trakcie odbywania przez powoda kary w latach 2004-2011, jak i po wyjściu na wolność. Jako podstawę prawną powód podał art. 445 w zw. z art. 444 oraz art. 417 k.c., a w zakresie zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych za warunki bytowe - art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Strona pozwana Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu strona pozwana podała, że powód przebywa w różnych jednostkach penitencjarnych na terenie kraju z niewielkimi przerwami od 1987 r. do chwili obecnej. Powód w jednostkach penitencjarnych spędził już łącznie około 25 lat i obecnie przewidywany okres zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności to rok 2020.

W pierwszej kolejności strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia. Skoro powód złożył pozew w dniu 21 października 2013 r., to biorąc pod uwagę trzyletni termin przedawnienia roszczeń należy zdaniem strony pozwanej uznać, że wszelkie jego roszczenia poprzedzające dzień 21 października 2010 r. związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności uległy przedawnieniu.

Za przedawnione należy uznać roszczenia powoda dotyczące pobytu powoda w: Zakładzie Karnym w W., Zakładzie Karnym w N. oraz w Zakładzie Karnym w R.. Pozwany Skarb Państwa podniósł, że powód wskazując na okoliczności faktyczne, na których opiera swoje roszczenia, nie popiera ich jakimikolwiek dowodami, a przecież obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń ciąży w każdym przypadku na powodzie i dopiero ich wykazaniu przez niego przerzuca na stronę pozwaną ciężar udowodnienia, że działania nie były bezprawne.

Odnosnie roszczeń powoda dotyczących pobytu w Areszcie Śledczym w K., Areszcie Śledczym w K. i Zakładzie Karnym w T., które nie uległy przedawnieniu strona pozwana pozwany wskazała, że powód w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności miał zapewnione warunki odbywania kary zgodne z obowiązującymi przepisami, w szczególności nie przebywał w warunkach tzw. przeludnienia. To, że powodowi nie odpowiadają normy dotyczące odbywania kary pozbawienia wolności nie może być podstawą do stwierdzenia bezprawności działania pozwanego.

Powód wskazuje, że złe warunki bytowe w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności

doprowadziły do utraty zdrowia, ale nie przedstawił żadnych dowodów na takie twierdzenia, a w szczególności za takie dowody nie mogą być uznane zdaniem pozwanego Skarbu Państwa przedstawione przez powoda wyniki badań

stwierdzające niewielkie zwyrodnienia kręgosłupa czy też dyskretne zmiany zwyrodnieniowe w stawach paluchów, a nadto twierdzenia o pogorszeniu się wzroku .

Strona pozwana podkreśliła, że powód został osadzony po raz pierwszy w wieku lat 22

i z niewielkimi przerwami przebywa w jednostkach penitencjarnych 27 lat czyli większą część swojego życia a będzie przebywał planowo jeszcze 6 lat, czyli do 55 roku życia, a powszechnie wiadomym jest, że problemy ze wzrokiem czy też z kręgosłupem (skolioza) są chorobami cywilizacyjnymi i związane są również z procesem starzenia się. Wreszcie strona pozwana zarzuciła, że powód w żaden sposób nie wykazał związku przyczynowego pomiędzy warunkami osadzenia, a swoimi dolegliwościami.

Ponadto strona pozwana wskazała, że w działaniach pozwanego Skarbu Państwa nie można dopatrzeć się żadnej bezprawności, a wszystkie podjęte czynności wynikały z obowiązujących przepisów. Pozwany realizował w zakresie odbywania kary przez powoda obowiązujące przepisy a zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, nie można mówić o naruszeniu dóbr osobistych w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w zakładzie karnym, polegających np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych, albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami liczbą osadzonych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. P. przebywał w różnych jednostkach penitencjarnych na terenie całego kraju od 1987 r. Od 4 maja 1987 r. do 24 maja 1989 r. przebywał w Zakładzie Karnym w S., następnie od 13 grudnia 1989 r. do dnia 1 września 1993 r. powód został osadzony w Zakładzie Karnym w R.. Od 13 czerwca 1997 r. do

7 stycznia 1998 r. powód przebywał w Areszcie Śledczym w K., od 7 stycznia 1998 r. do 22 stycznia 1999 r. w Zakładzie Karnym w R., od 22 stycznia 1999 r. do 12 maja 1999 r. ponownie w Areszcie Śledczym w K., zaś od 12 maja 1999 r. do 6 sierpnia 1999 r. po raz kolejny w Zakładzie Karnym w R.. Kolejno, na podstawie wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie z dnia 14 listopada 1997 r., sygn. II K 970/97/P A. P. odbywał w okresie od 3 stycznia 2000 r. do 10 listopada 2003 r. karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w R.. Ponadto od 11 czerwca 2004 r. do 8 listopada 2004 r. powód przebywał w Areszcie Śledczym w K., od 8 listopada 2004 r. do 19 września 2005 r. w Zakładzie Karnym w W., od 19 września 2005 r. do 10 lutego 2006 r. w Zakładzie Karnym w N., od 10 lutego 2006 r. do 30 marca 2006 r. w Areszcie Śledczym w K., od 30 marca 2006 r. do 10 kwietnia 2006 r. w Zakładzie Karnym w N., od 10 kwietnia 2006 r. do 25 listopada 2010 r. w Zakładzie Karnym w R., od 25 listopada 2010 r. do 2 grudnia 2010 r. w Areszcie Śledczym w K., od 2 grudnia 2010 r. do 11 czerwca 2011 r. w Areszcie Śledczym w K. W dniu 14 maja 2012 r. powód został osadzony w Areszcie Śledczym w K., gdzie przebywał do dnia 16 sierpnia 2013 r., a następnie został przetransportowany do Zakładu Karnego w T., gdzie odbywał karę do dnia 25 lutego 2012 r. od tego dnia do chwili obecnej odbywa karę pozbawienia wolności, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa- Nowej Huty w Krakowie z dnia 18 lipca 2013 r., sygn. akt VIII K 987/12/N.

dowód: informacja o pobytach i orzeczeniach – k. 55-59, zeznania powoda – k. 75-77.

Orzeczeniem z dnia 17 maja 2004 r. (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w K. zaliczył A. P. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, zaś niepełnosprawność tę ustalono od stycznia 1991 r.

dowód: orzeczenie z dnia 17 maja 2004 r. (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w K. – k. 74

Powód cierpi na dyskopatię 4-5 kręgu lewoskrętną oraz częste bóle kręgosłupa. Badanie RTG kręgosłupa z dnia 9 marca 2012 r. wykazało u powoda w odcinku lędźwiowym kręgosłupa niewielkie prawowypukłe skrzywienie. Rozpoznano również pojedyncze drobne zaostrzenia na przednich i bocznych krawędziach trzonów, zaś podczas badania z dnia 14 grudnia 2011 r. u powoda zdiagnozowano zmiany zwyrodnieniowe w stawach śródstopno-paliczkowych paluchów.

dowód: wyniki badań z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej K.- P. w K. z dnia 9 marca 2012 r. i 14 grudnia 2011 r. – k. 43

U powoda problemy z kręgosłupem pojawiły się jak sam on podaje około roku 2001, podobnie jak bóle stawów, a problemy związane z bólem stóp występują u niego od mniej więcej roku 2007 lub 2008.

Powód podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych korzystał z opieki lekarskiej, internisty, okulisty.

Dow: zeznanie powoda –k. 75-76

Jeśli chodzi o okres trzech lat poprzedzających wniesienie pozwu to powód w tym okresie przebywał :

-przez jeden tydzień w Areszcie Śledczym w K. tj. od 25 listopada 2010r do 2 grudnia 2010r,

- następnie od 2 grudnia 2010 do 11 czerwca 2011 w Areszcie Śledczym w K.,

- od 14 maja 2012 do 16 sierpnia 2013 w Areszcie Śledczym w K.

- od 25 lutego 2014r w Zakładzie i Areszcie Śledczym w T. .

W Areszcie Śledczym w K. podobnie jak i w innych wymienionych wyżej placówkach penitencjarnych okna w celach są wyposażone w tzw. blindy i dlatego do celi dochodzi mniej światła. Używa się tzw. jarzeniówek, które dają białe światło, zdaniem powoda szkodliwe dla oczu . Przy oknach są tzw. „kosze” i dlatego nie można szerzej otworzyć okna, co ogranicza dostęp do słońca i powietrza.

Są tam też jak twierdzi powód stare materace.

W placówce tej jednak jak zeznał w zakresie stanu zdrowia nic złego mu się nie działo. Powód kilka razy zmieniał cele, miał dostęp do opieki lekarskiej, dostawał maści oraz przeciwbólowe tabletki.

W Areszcie Śledczym w K. powód przez okres około 2,5 miesiąca 2012r przebywał w 7 osobowej celi, w której dwie osoby paliły papierosy, choć cela przeznaczona była dla niepalących. Działo się tak dlatego ,że osadzeni którzy przy kwaterowaniu deklarowali ,że są niepalący później zaczęli palić. Powód w związku z tym pisał o przeniesienie do innej celi bo miewał bóle i zawroty głowy i jego prośba została uwzględniona.

W Zakładzie Karnym w T. gdzie zdaniem poda cele są wilgotne , zagrzybione i źle wentylowane powód miewał bóle głowy , odczuwał nieprzyjemny zapach ,czasami kaszlał , zgłaszał ten problem dyrektorowi, który nakazał mu wietrzyć cele. Kiedy skarżył się na ból kręgosłupa – lekarz nie przepisywał mu środków przeciwbólowych.

dowód: zeznania powoda – k. 76

Stan faktyczny sprawy ustalono w oparciu o dowody z dokumentów, dokumentację medyczną powoda dołączoną do akt sprawy, oraz zeznania powoda.

Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych z Zakładu Medycyny Sądowej, gdyż powód nie wykazał iżby jego opisane problemy ze zdrowiem miały związek z warunkami panującymi w placówkach penitencjarnych w których pobyt przypada na nieprzedawniony okres jak również iżby działania Skarbu Państwa były bezprawne . Dopiero po wykazaniu powyższych przesłanek przeprowadzenie takiego dowodu było by celowe i uzasadnione w okolicznościach niniejszej sprawy.

Ponadto Sąd oddalił wniosek o przesłanie sądowi dokumentacji lekarskiej powoda znajdującej się w zakładach karnych, w których powód odbywał karę pozbawienia wolności, bowiem słusznie wskazała strona pozwana, że zgodnie z obowiązującymi przepisami o prawach pacjenta i rzeczniku praw pacjenta powód ma pełny dostęp do swojej dokumentacji medycznej, a nadto jest reprezentowany przez fachowego pełnomocnika i zgodnie z ciężarem dowodu,

to na nim ciąży obowiązek przedłożenia na potrzeby niniejszego postępowania wskazanej dokumentacji medycznej. Zauważyć też trzeba, że w świetle zarzutu przedawnienia roszczenia co do znacznego okresu w jakim powód przebywał w placówkach penitencjarnych – gromadzenia dokumentacji medycznej z tego okresu również jest nieuzasadnione

Sąd zważył co następuje:

Powództwo w niniejszej sprawie podlega oddaleniu w pierwszej kolejności wskutek uwzględnienia zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia części roszczenia.

Zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. O „dowiedzeniu się o szkodzie” w rozumieniu art. 442¹ § 1 k.c. można mówić wtedy, gdy poszkodowany „zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”, inaczej rzecz ujmując, gdy ma „świadomość doznanej szkody” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2011, IV CSK 46/11, Lex nr 1084557). W przypadku gdy zdarzeniem krzywdzącym jest np. osadzenie osoby w przeludnionej celi, bez zapewnienia jej należytych warunków bytowych, sanitarnych, medycznych czy kulturalnych, ujemne następstwa tegoż zdarzenia (naruszenia dóbr osobistych) takie jak poczucie poniżenia, upokorzenia, cierpienia są odczuwane w dacie zaistnienia tych zdarzeń. Chodzi tu przecież o krzywdę dziejącą się, odczuwaną wówczas, gdy miały miejsce zdarzenia ją wywołującą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 sierpnia 2012 r., I ACa 260/12, LEX nr 1238197). Należy zatem wskazać, że powód w niniejszej sprawie został wniesiony w październiku 2013 r., natomiast powód przebywał od 8 listopada 2004 r. do 19 września 2005 r. w Zakładzie Karnym w W., od 19 września 2005 r. do 10 lutego 2006 r. Zakładzie Karnym w N., oraz od 10 kwietnia 2006 r. do 25 listopada 2010 r. w Zakładzie Karnym w R., a zatem za przedawnione należało uznać roszczenia powoda dotyczące jego pobytu w tych placówkach . **Tylko roszczenie powoda dotyczące jego pobytu w Areszcie Śledczym w K., Areszcie Śledczym w K. i Zakładzie Karnym w T. nie uległo przedawnieniu jednakże w tym zakresie roszczenie to, jako bezzasadne, nie zasługiwało na uwzględnienie.** Tygodniowy natomiast pobyt powoda w Areszcie Śledczym w K. (w nieprzedawnionym okresie) nie ma tu większego znaczenia zwłaszcza, że powód nie wskazuje izby wydarzyło się tam coś negatywnego w sferze jego stanu zdrowia.

Jeśli zaś chodzi o te trzy placówki penitencjarne to zarzuty powoda dotyczą: stanu technicznego cel , ich wyposażenia- a konkretnie starych materacy w łóżkach , zasłanianych okien blindami , rodzaju oświetlenia, nieprzyjemnych zapachów , oraz 2,5 miesięcznego pobytu w 7 osobowej celi w której 2 osoby paliły papierosy, niezaaplikowanie mu leku przeciwbólowego .

Żadna jednakże ze wskazanych wyżej okoliczności jak zeznał powód nie spowodowała u niego trwałego uszczerbku na zdrowiu – co najwyżej obniżała przejściowo jego samopoczucie. Żadna z nich też nie spowodowała u niego wystąpienia zasadniczych dolegliwości eksponowanych w pozwie i wykazanych stosownymi zaświadczeniami lekarskimi związanych z kręgosłupem , czy nieznacznym zwyrodnieniem palców u stóp. Schorzenia kręgosłupa i palców powstały u powoda jeszcze w latach 2001 i później 2007-2008 i jeżeli w ogóle miały związek z pobytem w więzieniu to nie w tych placówkach w których powód przebywał na przestrzeni ostatnich trzech lat licząc wstecz od wniesienia pozwu. Pogarszanie wzroku na co powód również się skarży to proces stopniowy uzależniony od wielu czynników w tym również osobniczych , a przede wszystkim postępujący wraz z wiekiem i to niezależnie od miejsca pobytu. U powoda rozpoczął się jakiś czas temu – dokładnie nie wiadomo kiedy, a zaznaczyć należy iż powód przebywa z krótkimi przerwami od około 27 lat w placówkach penitencjarnych.

Jeżeli chodzi o zarzuty dotyczące stanu technicznego cel są nieuzasadnione. Powód zarzucił, że przebywał w zbyt ciemnych, źle oświetlonych celach, gdzie okna były przysłonięte tzw. blindami, które ograniczały dostęp światła naturalnego, co skutkowało koniecznością korzystania ze światła sztucznego, a w efekcie doprowadziło do wystąpienia u niego wady wzroku. Zabezpieczone kratami okna, nieotwierające się w pełni oraz tzw. blindami były efektem zabezpieczeń techniczno – ochronnych, zgodnym z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych służby więziennej, a takie

zabezpieczenia były prawnie dopuszczalne i uzasadnione, nawet jeśli rzeczywiście skutek ich zamontowania nie dawało się otworzyć okna do końca, zgodnie z zamiarem powoda. Odnośnie zarzutu braku zabezpieczeń łóżek piętrowych w postaci drabinek i grożącego mu z tego tytułu niebezpieczeństwa, w tym również w kontekście pogorszenia jego stanu zdrowia wskutek konieczności skakania z łóżka (zwyrodnienie paluchów), nie wykazał, iż takowe faktycznie zachodziło. Ogólnikowo podnosił, iż utrudnione było wejście na takie łóżko i zejście z niego, a materace były stare i zużyte, łóżka nierówne oraz niestabilne, pozbawione wszystkich sprężyn. Przepisy rozporządzenia z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób skazanych nie nakładają na administrację zakładu obowiązku wyposażania łóżek w drabinki i bariery, zaś jak wynika z zeznań powoda z biegiem czasu i zapewne wraz z pozyskaniem odpowiednich środków dochodziło do wymiany materacy i łóżek na nowsze i w lepszym stanie technicznym. Zgodny z wymogami prawa był standard oświetlenia. Trudno zgodzić się z tym, że dodatkowe kraty w oknie, a także zamontowanie blindy stanowiły naruszenie dóbr osobistych powoda. Opisywane przez powoda negatywne doznania stanowią, zdaniem Sądu, wyłącznie jego osobiste odczucia. Obiektywna ocena tych odczuć nie może jednak prowadzić do wniosku, że nastąpiło przekroczenie zwykłego zakresu dolegliwości, wiążącego się z osadzeniem w areszcie śledczym, czy zakładzie karnym, uzasadniające naruszenie dóbr osobistych powoda. Niższy standard celi, niż oczekiwał tego skazany, nie daje podstaw do przyjęcia naruszenia dobra osobistego osoby pozbawionej wolności. Przede wszystkim powód nie wykazał, by stan techniczny i sanitarny cel, w których przebywał oraz dostęp do środków higieny nie odpowiadał warunkom określonym w przepisach art. 111 § 1 k.k.w. i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Warunki sanitarne i higieniczne w celach mieszkalnych z pewnością nie były komfortowe, pozostawały jednak zgodne z regulującymi je przepisami. Nieudowodnione zostały twierdzenia powoda jakoby na skutek braku wydzielenia kącika sanitarnego naruszona została jego godność osobista.

Aczkolwiek, jak wynika z twierdzeń powoda, powód nie palił papierosów a przebywający z nim w celi więźniowie byli palaczami, to nie wykazał on, że czynił starania, by w każdym przypadku znaleźć się w celi dla niepalących, a jego wnioski w tym przedmiocie były bezzasadnie nieuwzględniane, wręcz przeciwnie zeznał, że przebywając 2,5 miesiąca w celi z palaczami, zwrócił się o zmianę celi, a jego wniosek został uwzględniony. Zaznaczyć też należy iż przebywanie przez stosunkowo krótki czas w takiej celi nie było spowodowane nieprawidłowym działaniem władz więziennych tylko niewywiązywaniem się z deklaracji składanych przez osadzonych podczas soboru cel o niepaleniu papierosów. Nie wykazał też, by przebywanie z palącymi negatywnie i trwale wpłynęło na pogorszenie jego stanu zdrowia. Jako nieuzasadniony należało również potraktować zarzut powoda odnośnie umieszczenia go w celach z osobami z zaburzeniami psychicznym, bowiem rozmieszczenie odbywało się jak sam powód wskazał, stosownie do kwalifikacji prawnej popełnionego czynu, za który osoba osadzona została skazana prawomocnym wyrokiem karnym, a nadto podał, że taka sytuacja miała miejsce we wcześniejszym okresie, w Zakładzie Karnym W R. i R. gdzie przebywał w latach 1999- 2000 – przez co roszczenia związane z pobytem w tych placówkach są przedawnione. Odnośnie poziomu opieki zdrowotnej zapewnionej przez stronę pozwaną (zob. art. 115 k.k.w.) należało stwierdzić, że powód nie wykazał, by w postępowaniu personelu medycznego stwierdzono jakieś zaniedbania bądź uchybienia, które mogłyby mieć negatywny wpływ na zdrowie powoda. Ustalono jednocześnie na podstawie jego zeznań, że powód wielokrotnie korzystał z konsultacji lekarskich (okulisty, internisty), wskazując, że w np. w Areszcie Śledczym w K. miał dostęp do opieki lekarskiej. Ponadto powód nie składał skarg i zastrzeżeń do odpowiednich organów, odnośnie świadczonych mu usług medycznych w jednostkach penitencjarnych. Przekonanie zaś powoda o niewłaściwym leczeniu, w tym stosowanych lekach, oparte było wyłącznie na subiektywnych odczuciach powoda, które nie miały związku z rzeczywistym stanem rzeczy. Podobnie, powód w żaden sposób nie udowodnił, by pracownicy pozwanych jednostek penitencjarnych postępowali wobec niego w sposób niewłaściwy, sprzeczny z przepisami prawa, czy zasadami współżycia społecznego, a w zwłaszcza, aby stosowali w stosunku do niego agresję fizyczną bądź słowną.

Powództwo, zarówno w zakresie omówionym, jak i oparte na twierdzeniu o naruszeniu godności osobistej powoda nie zasługiwało na uwzględnienie także z tej przyczyny, że zachowanie strony pozwanej **nie było bezprawne**.

Powód wnosil o zasądzenie zadośćuczynienia w za naruszenie jego dóbr osobistych w szczególności godności osobistej i prawa do godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, na skutek warunków panujących między

innymi w Areszcie Śledczym w K., Areszcie Śledczym w K. i Zakładzie Karnym w T.. Podstawę prawną roszczenia powoda stanowił przepis art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Treść art. 23 k.c. wskazuje na to, że dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego i to niezależnie od ochrony przewidzianej przez inne przepisy. W przepisie tym podano otwarty katalog chronionych dóbr osobistych, do których niewątpliwie należą również godność i prawo do humanitarnego traktowania. Przy czym ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości osoby, która czuje się dotknięta zachowaniem innej osoby, ale musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów obiektywnych (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 sierpnia 1996, I ACr 341/96, OSA nr 7-8 z 1997 r., poz. 43). października 2001 r., V CKN 195/01, LEX nr 53107).

Nie każde naruszenie dobra osobistego daje jednak prawo do skorzystania z ochrony prawa cywilnego. W myśl bowiem art. 24 k.c. ochrona taka przysługuje jedynie przed bezprawnym naruszeniem dobra osobistego. Bezprawne jest zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Omawiany przepis wprowadził ponadto domniemanie bezprawności naruszenia dobra. Każde więc naruszenie kwalifikowane jest jako bezprawne. Skutkuje to przerzuceniem ciężaru wykazania przyczyn, dla których nastąpiło naruszenie na sprawcę i to jego obciąża ryzyko nie wyjaśnienia wszystkich okoliczności. Dlatego w procesie o ochronę dóbr osobistych, pozwany ma obowiązek wykazać, że jego działanie nie było bezprawne. Okolicznościami kontratypowymi wyłączającymi bezprawność są np. zgoda poszkodowanego, działanie w ramach obowiązku prawnego, wykonywanie własnego prawa podmiotowego, obrony koniecznej, czy wreszcie działanie podjęte w obronie uzasadnionego interesu społecznego lub prywatnego.

Demokratyczne państwo zobowiązane jest do zapewnienia osobom skazanym na karę pozbawienia wolności godziwych warunków jej odbywania. Obowiązek taki wynika wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 roku, Nr 38, poz. 167), w myśl którego każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka oraz z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 roku (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284), który stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Wymienione zasady znajdują uregulowanie w treści art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji RP.

Powód wiąże naruszenie swojego dobra osobistego –godności, zdrowia oraz prawa osób pozbawionych wolności do humanitarnego traktowania z warunkami bytowymi panującymi w ww. jednostkach penitencjarnych, zarzucając niewłaściwe warunki techniczne, sanitarne, bytowe oraz konieczność przebywania w przeludnionych celach z osobami palącymi.

Ocena materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie prowadzi do stwierdzenia, że w ustalonym stanie faktycznym dobra osobiste powoda nie zostały naruszone przez stronę pozwaną, a podjęte przez nią działania nie nosiły cech bezprawności, przez co należało odmówić ochrony przewidzianej w przepisach art. 23 k.c., 24 k.c. i 448 k.c.

Przede wszystkim powód nie wykazał, by stan techniczny i sanitarny cel, w których przebywał oraz dostęp do opieki lekarskiej nie odpowiadał warunkom określonym w przepisach art. 110 kodeksu karnego wykonawczego (dalej: k.k.w.) . Stosownie do treści tego przepisu skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

Powszechnie wiadomym jest, że w zakładach karnych i aresztach śledczych w Polsce pojawia się zjawisko przeludnienia cel, jednakże powód nie zaoferował dowodu pozwalającego ustalić, czy i w jakim okresie przebywał on w przeludnionej celi i jak duży był niedobór powierzchni, jego zeznania w tym zakresie nie pozwalają poczynić

stanowczych ustaleń, zaś powód nie powołał żadnych dowodów na tę okoliczność. Nie zeznał powód zwłaszcza iż ze zjawiskiem przeludnienia miał do czynienia podczas pobytu w ostatnich trzech omówionych tutaj placówkach w nieprzedawnionym trzyletnim okresie .

Zgodzić się należy, iż odbycie kary pozbawienia wolności w celi wieloosobowej stanowi istotną dolegliwość, wiąże się bowiem z koniecznością znoszenia ciągłej obecności innych osób, często reprezentujących różne światopoglądy, mających odmienne potrzeby i zainteresowania , ale też zaznaczyć należy iż osoba wchodząca świadomie w konflikt z prawem musi liczyć się z tym iż sama skazuje się na pobyt w takim miejscu – które siłą rzeczy musi różnić się od warunków domowych , czy hotelowych. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493) określa m.in. godziny, miejsce i sposób poruszania się po terenie zakładu, godziny, miejsce i sposób odbywania spacerów oraz korzystania z kąpeli, godziny i miejsce, w którym jest dozwolone palenie wyrobów tytoniowych, ilość i rodzaj własnej odzieży, bielizny i obuwia, które skazany może posiadać w celi, ilość i wymiary przedmiotów, które skazany może posiadać w celi, oraz sposób ich przechowywania, a w razie potrzeby zasady ich używania. Wymienione ograniczenia wynikają z charakteru kary, a nie z zawinionej czy bezprawnej działalności funkcjonariuszy zakładów karnych. Europejski Trybunał Praw Człowieka dokonując wykładni art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. stwierdził, że cierpienie i upokorzenie muszą w każdym razie przekraczać nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności, aby stanowiły naruszenie tego przepisu (orzeczenia z dnia 29 kwietnia 2003 roku, nr (...) i (...)). każdym przypadku, jako naruszające dobra osobiste.

W orzeczeniu z dnia 20 grudnia 2010 r. (IV CSK 449/10) Sąd Najwyższy stwierdził, że o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych, albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami ilością osadzonych (...). Godność skazanego, przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeśli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa. W niniejszej sprawie nie sposób stwierdzić, by do tak rozumianego naruszenia doszło.

Powód nie dowiódł w końcu, by niewłaściwe według niego warunki odbywania kary wpłynęły na jego zdrowie fizyczne, czy psychiczne, nie wykazał, by doznał z tego tytułu krzywdy ani też nie dowiódł rozmiaru ewentualnej krzywdy. W ocenie Sądu twierdzenia powoda o doznanej krzywdzie są jedynie jego subiektywnym odczuciem i nie znajdują uzasadnienia w obiektywnej ocenie zaistniałych okoliczności w sprawie. Powód nie wykazał bezprawnych działań strony pozwanej, które miałyby naruszać jego dobra osobiste (przy czym pamiętać należy, że do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych zalicza się działanie w ramach porządku prawnego) nie wykazał również, aby doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w czasie pobytu w pozwanych jednostkach penitencjarnych i dlatego powództwo również na tej podstawie podlega oddaleniu.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o powołane przepisy, orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego w pkt. II sentencji wyroku, zasądzonych zgodnie z treścią art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. przy zastosowaniu § 6 pkt 3 oraz 11§ 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

O kosztach na rzecz adwokata z urzędu dla powoda orzeczono na mocy par. 11 punkt 25 cyt. rozporządzenia.